og som gjør prognosen usikker, ikke minst gjennom økt selvmordsrisiko.

Sosial angst starter tidlig, gjerne i barndommen eller tenårene, og dette er godt beskrevet i et eget kapittel. Økende forskningsbasert viten om sosial angst i eldre alder, er derimot ikke omtalt. I de siste 100 sidene gjennomgår forfatterne behandling med medikamenter, eksponering og bearbeiding av feilaktige tanker (kognisjon) pluss sammenlikning mellom disse metodene. Dette er utmerket og informativt skrevet.

Boken inneholder 600 sider med tettpakket informasjon om sosial angst, skrevet av ledende eksperter. Innbinding, layout og referanser er utmerket. Prisen på 570 kroner er heller ikke avskrekende, man får mye for pengene.

Det avgjørende spørsmålet er: Hvem er målgruppen? Selv om ukompliserte tilfeller av sosial angstlidelse kan behandles med suksess av allmennlegene, er boken altfor omfattende for dem. Til tross for betydelig funksjonssvikt med økt sannsynlighet for tidlig uførepensjon, blir pasientene med sosial angstlidelse gjerne avvist ved distriktpsykiatriske sentre, og dermed er boken mindre relevant for fagfolk der. Hvilken norsk målgruppe står da igjen? Jo, dem med spesiell interesse for sosial angst – hvem nå det måtte være bortsett fra meg selv? For oss er boken som en våt drøm.

Alv A. Dahl

Klinikk for kreft og kirurgi
Oslo universitetssykehus, Radiumhospitalet

else av bevisene, kan ikke fornekte det. Som et hovedargument beskriver Ayala hvordan biologiske organismer er alt annet enn perfekte og at en intelligent designer ville kunne gjort det mye bedre. Hvalens manglende gjeller eller menneskets håpløse ryggkonstruksjon er eksempler på fenomener som bare gir mening i lyset av evolusjon. I dette kapitlet glimter forfatteren til med litt kreativitet, men han er dessverre ingen god historieforteller.

5. Hvordan begynte livet? Svar: Vi vet ikke, men mest sannsynlig ved spontan danning av selvkatylerende molekyler som ble til en RNA-verden. Igjen presenterer forfatteren et spennende tema på en nesten overraskende kjedelig måte.
6. Kan jeg tro på evolusjon og Gud? Ja, bare du godtar at vitenskap og religion intellektuelt sett må holdes atskilt og at mennesket er skapt i Guds bilde gjennom evolusjon. Dette er det mest interessante kapitlet. Ikke fordi det er velskrevet, men fordi det gir innsikt i en fremtredende evolusjonsbiologs streben med å rettfærdiggjøre sin kristne barnetro.

Som helhet kan denne boken forstås som et forsøk på å imøtegå kreasjonistisk propaganda med en kombinasjon av faktakunnskap og religiøst frieri. Slik sett kan den kanskje bidra til sjelefred for biologer (og leger) som sliter med å forene sin faglige innsikt og religiøse overbevisning. Som en populær innføring i evolusjonsteori er den mindre vellykket, og det finnes langt bedre alternativer.

Jarle Breivik

Det medisinske fakultet
Universitetet i Oslo

Naivt om evolusjonsteori og religion

Francisco J. Ayala

Am I a monkey?

Six big questions about evolution. 83 s, tab, ill.
Baltimore, MD: The Johns Hopkins University Press, 2010. Pris USD 13
ISBN 978-0-8018-9754-2

Ayala er en fremtredende amerikansk biolog med en fortid som dominikanerprest. Målet er, ifølge omslaget, å presentere det vitenskapelige grunnlaget for evolusjonsteorien, forklare hvordan evolusjonsprosessen virker og begrunne hvorfor evolusjon ikke er en trussel mot religion. Dette vil Ayala oppnå ved å besvare det han kaller seks store spørsmål om evolusjon, ett for hvert kapittel:

1. Er jeg en ape? Svar: Nei, jeg er en primat. Ape er også primater, men mennesker er ikke aper. Deretter gir forfatteren en kort og konsis, men ikke spesielt spennende innføring i det vitenskapelige grunnlaget for menneskets utvikling.
2. Hvorfor er evolusjon en teori? Svar: Evolusjon er en teori, men også et faktum. Ordet teori betyr nemlig noen annen forskning enn i dagligtale. Kapitlet er åpenbart ment å imøtegå kreasjonistenes argumentasjon om at evolusjon bare er en teori og til en viss grad fungerer som popularisering av den hypotetisk-deduktive metode.
3. Hva er DNA? Svar: Et molekyl som kopierer den genetiske informasjonen, som muterer og som er oppskrift på proteiner. Dette gjøres bedre av nesten hvilken som helst naturfagbok, og kapitlet fremstår som et dårlig forsøk på å popularisere sammenhengen mellom evolusjonsteori og moderne genetik.
4. Aksepterer alle forskere evolusjon? Svar: Ja, det store flertall av biologer aksepterer evolusjon. De som har en profesjonell forstå-

Genetiske spørsmål – statistiske svar

Andreas Ziegler, Inke R. König

A statistical approach to genetic epidemiology

Concepts and applications. 2. utg. 497 s, tab, ill. Weinheim: Wiley-Blackwell, 2010.

Pris EUR 102

ISBN 978-3-527-32453-8

Statistikk er et metodefag som brukes i nær sagt alle fag. Imidlertid har genetiske anvendelser historisk sett hatt en spesiell rolle. Faktisk ble sentrale metoder i statistikkfaget utviklet på første del av 1900-tallet, inspirert av bruksområder i genetik. Det er symptomatisk at pioneren sir Ronald A. Fisher (1890–1962) ofte omtales som genetiker, mens statistikere oppfatter ham klart som en av sine. Denne læreboken viser at det fruktbare samspillet mellom statistikk og genetik lever videre. I tillegg inngår et tredje nøkkelord, epidemiologi, i tittelen, fordi betydningen av gener og miljø for utvikling og utbredelse av sykdommer er et sentralt tema.

Forfatterne beskriver organiseringen av boken på følgende pus-sige vis: «Just like Gaul at Cesar's time [99], this volume is divided into three different parts.» Den første delen består av de fem første av totalt 14 kapitler, hvor forfatterne presenterer nødvendig bakgrunnsstoff i genetik og biologi.

Statistiske metoder er sentralt i de to siste delene. Dersom man skal finne genetiske årsaker til sykdommer, er det naturlig å ta utgangspunkt i familier. Tilgang til familietrær som beskriver syke og friske individer over flere generasjoner, kan brukes til å lokalisere kromosomområder som kan være forbundet med sykdommen. Denne tilnærmingen kalles koblingsanalyse (linkage analysis) og er et sentralt tema i kapitlene 6–9. Statistiske metoder og begreper slik som p-verdier og konfidensintervaller har ikke samme sentrale

plass her som på mange andre medisinske bruksområder: En generasjon av genetikere har lært at det magiske tallet er tre og ikke signifikansnivået 5 %. Dersom man gjennomfører en studie, og den såkalte LOD-skåren overstiger tre, har man noe å slå i bordet med.

Den siste delen behandler assosiasjonsstudier. Den grunnleggende ideen for disse metodene er at genetiske varianter som er knyttet til sykdom, vil forekomme oftere blant syke enn friske. I forhold til første utgave er denne delen vesentlig utvidet. Det reflekterer en tendens som har vært tydelig det siste tiåret: Studier, basert på pasient-kontroll-materialer, har fått en stadig større betydning sammenliknet med familiebaserte studier.

Boken er meget godt egnet som *lærebok*. Her er øvelser med detaljerte svar, og man kan også kjøpe en utvidet variant, utarbeidet av Friedrich Pahlke. Den inneholder en nettbasert modul. Målgruppen er vid. Betydningen av genetikk og det tilhørende behovet for kunnskap i statistikk og dataanalyse er ikke begrenset til biologi og medisin. Stoffet kan imidlertid være krevende som selvstudium for dem som ikke er fortrolig med formler og matematiske utledninger. Et særtrekk er at overskrifter er formulert som spørsmål. Leseren må noen ganger akseptere at det ikke finnes enkle, statistiske svar på vanskelige spørsmål av typen «How can gene-environment interaction be statistically tested?»

Thore Egeland

Institutt for kjemi, bioteknologi og matvitenskap
Universitetet for miljø- og biovitenskap
Ås

Viktig viten om overdosedødsfall

Verdens helseorganisasjon

Prevention of acute drug-related mortality in prison populations during the immediate post-release period

24 s, tab. København: WHO, 2010. Pris CHF 15
ISBN 978 92 890 4204-8

Målgruppen for dette heftet er så vel personer i ministeriene, ansvarlige for fengselsinnsattes helse under og etter løslatelse, som personer i arbeid innenfor rusfeltet og med rusavhengige. Det favner altså bredt og kunne med fordel ha vært skrevet som en bok, da man som leser sitter igjen med et ønske om en mer utdypende tekst.

Språket er tungt, fortettet og bærer et tydelig vitenskapelig preg. Det er en ulempe for den interesserte leseren, da man fort mister motet ved første gjennomlesning. Ved gjentatt lesning er det enklere å se den innebygde logikken og sammenhengen. Heftet kan leses som en idébank for å opprette sammenhengende helsetjenester for opiatavhengige, både under og etter soning i fengsel.

Inndelingen er tydelig med innledning, gjennomgang av vitenskapelige studier og praktiske anbefalinger. Temaene i innledningen tas på nytt opp i anbefalingene med mer rikholdig tekst. Dette skaper en god helhet. Anbefalingene er kunnskapsbaserte, og man legger hovedvekten på substitusjonsterapi for opiatavhengige. Med stor vitenskapelig tyngde gjennomgår man de få, men solide, vitenskapelige studiene av dødelighet av overdoser og andre årsaker etter endt soning.

Bidragstyperne gir klare anbefalinger om tett samarbeid mellom primærhelsetjenesten, fengselsvesenet samt eksterne samarbeidspartnere, og de legger stor vekt på å lære opp opiatavhengige til å forebygge overdosedødsfall. Likeledes anbefaler de helhetlige

programmer som tar seg av opiatavhengiges fysiske, psykiske og sosiale behov under og etter endt soning. De presenterer en forbillig modell for helhetlig rusomsorg.

Heftet synes mest relevant for leger i fengselshelsetjenesten og rusomsorgen, men absolutt også for kommuneleger og fylkesleger som er interessert i rusmisbrukeres helse. Det setter en høy faglig standard for en utsatt og neglisjert gruppe. Den største ulempen er at heftet, som noen kanskje også vil si angående arbeid i rusfeltet, krever mer enn en god porsjon velvilje.

Andreas Wedervang-Resell

Psykiatrisk avdeling
Sykehuset Telemark
Skien

Avansert hjelp i et vanskelig område

Robert D. Hoge, D.A. Andrews

Evaluation for risk of violence in juveniles

172 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press, 2010. Pris GBP 23
ISBN 978-0-19-537041-6

Dette er bok nr. 19 i en serie som er viet temaet *About Best Practices in Forensic Mental Health Assessment*. Bak serien står tre redaktører, Kirk Heilbrun, Thomas Grisso og Alan M. Goldstein, alle kjente navn fra fagfeltet som består av både vurdering og håndtering av voldsrisiko. Bak utvelgelsen av forfattere for hver av de øvrige bøkene står «The American Academy of Forensic Psychology». Hver bok synes å kunne leses med selvstendig utbytte, der generelle trekk fra feltet også skal nevnes kortfattet.

Målgruppen er et relativt vidt felt av yrkesgrupper. Foruten psykologer, leger og øvrige helsearbeidere, gjelder det oftest juridiske profesjoner; domstoler og advokater. Forfatterne presiserer at bokens nivå er såkalt «best practice», dvs. det nivået man kan, og oftest mulig skal, strekke seg etter, men som ikke er «the minimally acceptable legally or ethically». Denne teksten holder seg stringent til generell voldsproblematikk i ungdomsalderen og berører verken en mer spesifikk voksenproblematikk eller seksualovergrep generelt. Begge forfatterne er professor emeriti i psykologi fra Canada.

Oppbygningen er ryddig med sju hovedkapitler, hvor forfatterne omtaler alt fra lovgivning, faglige utfordringer, undersøkelsesmetodikk, aktuelle tester og redskaper, til hvordan skrive erklæring med konklusjon. Mye av dette er preget av nordamerikanske lovregler og forhold, noe som klart begrenser den praktiske nytten i andre land, men det er ikke uinteressant. Selve det faglige psykologisk/psykiatriske innholdet er meget godt oppdatert, ikke minst på området sjekklister og hvordan bruke disse på en moden måte. Form og layout er veldig pedagogisk, med både tabeller og konklusjonsbokser, noe som må anses som et aktivum.

Boken vil være av interesse for både leger innen barne- og ungdomspsykiatrien og for voksenpsykiatere, som jo både behandler og eventuelt strafferettslig observerer ungdom.

Pål Hartvig

Kompetansesenter for sikkerhets-, fengsels- og rettspsykiatri
Oslo universitetssykehus, Ullevål